

CONCIO III.

QUID IN MONTE THABOR VIDERI POSSIT.

I. Videmus ibi gloriam Christi. — II. Gloriam nostram in cœlo. — III. Videmus regna mundi et gloriam eorum. — IV. Videtur in valle Josaphat specimen futuri iudicii.

THEMA.

Duxit illos in montem excelsum seorsum, et transfuratus est ante eos. Matth. XVII.

Qui procul videre, et multa undique circumspicere desiderat, in prealtum montem ascendit: quemadmodum hic æstivo tempore in vicinum Græcio montem Schockel, ea sola causa aliqui ascendunt, ut ex alto circumspiciant latissimam regionem. Hoc etiam sine jussu Deo Moysen ascendere in montem *Abarim*, h. e. *transitum*, et cacumen ejus Nebo, ut inde ei ostenderet promissam terram Chanaan, jam in conspectu sitam: *Ascende in montem istum Abarim*, inquit, *et vide terram Chanaan, quam ego tradam filiis Israel obtinendam, et morere in monte*, Deut. XXXII. Ascendit Moyses, et monstravit illi Deus totam regionem, ut habetur Deut. XXXIV. In hodierno evangelio mons quidam excelsus nobis demonstratur, mons inquam Thabor, e quo quaquaversum latissimus est prospectus, et mira cerni possunt, etiam remotissima et hominum oculis pervia. In hunc igitur montem hodie ascendamus, et undique circumspiciamus.

I. Videmus quasi cum Stephano cœlum apertum, ibique divitias et gloriam Domini ac ducis nostri Christi. Invitarat ille ad sequelam et militiam suam universos, quando Matth. XVI. dixit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me*. Quia vero discipuli ejus præsentibus alii dicere poterant: Quomodo rem tantam, crucem et contemptum hominibus persuadebis, ut tuam sequantur, cum sis homo pauper ne unum quidem cespitem possidens in terra? Unde tuæ divitiæ et potentia? Unde tuis militibus numeres stipendia, et refundas mercedem? Idcirco mox subjecit: *Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo*, h. e. *in regia claritate*, ut ait S. Leo, serm. de transf. quam vobis in specimine et brevi quodam compendio demonstrabo. Exinde cœpit pergere versus montem Thabor, distantem ad viginti leucas seu horas a Cæsarea Philippi, ubi tunc erat Christus cum hoc promitteret, et post sex dies sensim progrediendo, per villas nimirum et oppida prædicando, pervenit ad montem illum, ubi majesta-

tis, gloriæ et potentæ suæ specimen edidit, quos omnes invitaret ad sectandam ejus militiam et amplectendam crucem: quando tam gloriosum, potentem et opulentum se ostendit ducem ac remuneratorem. Imprimis enim in vultu solis instar radiante, demonstravit incomparabilem splendorem suæ divinitatis; in veste nivis instar candidissimæ, dotes gloriosi corporis et animæ, omnem creatum ornatum longissime superantes; in præsentia Moysis et Eliæ societatem et conversationem jucundissimam; in eorum adductione, potestatem in vivos et mortuos; in monte excelso, cœlum empyreum, serenissimum, purissimum, securissimum, spatiosissimum, quemadmodum supra montes præaltos perpetua est aeris serenitas, puritas et tranquillitas, spatiaque visuntur amplissima; in nube umbrosa et lucida perpetuam cœli diem omnes tenebras excludentem, necnon stabile refrigerium ab omni æstu et molestia defendens; in extasi et voce Petri, delicias, gaudium, felicitatem suæ beatitudinis incomprehensibilem; in voce Patris certitudinem et assecurationem hujus gloriæ; in tribus denique discipulis suis primariis, testes hujus spectaculi et ostensionis suæ. Quis jam hæc talia audiens non det fidem et manum ad sequendum ducem istum, ac amplectendam ejus crucem? Sectandam militiam? Assuerus ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, ac proinde subditos sibi magis devinciret, semestre convivium suis satrapis et Susanis civibus præbuit, splendidum quidem et magnificentum, sed magis Epicureum, quam regio animo dignum. *Non est enim regnum Dei esca et potus*, ait apostolus ad Rom. XIV. Christus ostendit regnum suum non esse terrenum et carnale, sed cœleste et spirituale, quale ipsum Deum decet ac delectat. In Persidis regno tyrannus quidam Alaodim, senex de montanis dictus Muletam regionem occupavit, et multos sicarios (quos vulgo Assassinos dixere) sibi adjunxit, eosque ad maxima facinora patranda obedientissimos reddidit, tali astu. In valle quadam amenissima et præruptis cincta montibus paradisi omni deliciarum genere (qualem impius Mahumetes suis sectatoribus proposuit) instruxit, in faucibus, per quas solas patebat aditus, arcem extruxit munitissimam, ne cui accedendi potestas esset præterquam consciis. Affirmabat interim, claves se Mahumetici paradisi habere; et cum libitum esset, potionem soporifera, quibus vellet, clam obtata, dormientes in eum locum deferendos curabat. Expectati cum omnibus deliciis affatim fruere, revera se in paradiso esse credebant. At præstigiator, illa captata opportunitate, medicato poculo

sopitos sursus extra paradisi efferebat. Cum evigilassent, summo mœrore voluptates, quas perceperant, secum repetebant, et earum desiderio mortem optabant, vitam flocci pendebant, et ad omnia quæ tyranno placerent, patranda sese paratissimos offerebant, de paradisi gaudiis si principi suo obedirent, securissimi. Itaque Christianis contra sultanos bellum gerentibus multa intulere mala, nec paucos Christianorum principum insidiis circumventos trucidare, de salute sua minime curiosi, modo hostibus damnatum inferrent. Hac demum arte multas gentes sibi tributarias fecit tyrannus iste, cum Assassinorum insaniam religiosam nemo resistere posset. Cæterum anno Domini 1262. Allan rex Tartarorum senem hunc in paradiso trienniali obsidione cinctum, inopia alimentorum, deditionem facere coegit, locum abolevit, assecdas omnes interemit. Refert Marcus Paulus Venetus, l. I. c. XXXIX. orient. hist. Potuit hic impostor ficto et Epicureo suo paradiso parare sibi milites, et ad quævis adeunda pericula expeditos reddere: quid non possit in Christianos verissimi paradisi et regni Christi verissima exhibitæ species?

II. Videmus etiam gloriam et decorem nostrum, quo in cœlo induemur. Assuerus rex ostendere volens, quæ gloria honorandus esset fidelis servus, quem vellet ipse honorare, præcepit ut Mardocheus sincerissimus ejus servus veste regia indutus et diademate coronatus, equum regium inscenderet, et ut princeps Aman eum præcedens clamaret: *Sic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare*, Esth. VI. Eadem ratione voluit Deus Pater Filium suum in monte Thabor honorare, gloria et honore coronare, eique acclamare: *Hic est Filius meus dilectus; ut sciamus simili modo honorandos esse in cœlo alios quoque sanctos, fideles Dei servos*. Ita enim S. Paulus ait ad Philip. III. *Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Pro verbo, *reformabit*, Græce est, *transfigurabit*. Ergo sicut Christi corpus et vestimenta, vilia tunc temporis et corruptibilia, transfigurata sunt in gloriam et splendorem: ita beatorum corpora, nunc terrena, transformantur et mutabuntur in cœlestia, radiabuntque uti Christus in transfiguratione. Hoc ipsum ex noctilucis vermiculis confirmat Cyrillus Hierosolymitanus, catech. XVIII. dum ait: *Justi splendebunt ut sol et tamquam luna, sicut et splendor firmamenti; et prævidens istam hominum incredulitatem Deus, verbis parvis lucidum dedit corpus, ut eo splenderent, ut ex apparentibus crederetur id quod expectamus: qui enim*

partem potuit præstare, pofenit et totum; et qui fecit ut vermis lumine splenderet, multo magis hominem justum splendidum efficiet. » Sic ille. Miratur hoc Chrys. homil. XIII. in eum locum, cum ait: *« Si ergo totus orbis lacrymis sumptis eos defleret, qui ab ista spe deciderunt, num digne collacrymarentur, quod cum promissio nobis sit facta, corpus nostrum futurum ita glorioso Christi corpori conforme, illi cum dæmonibus abeant? »* Et S. Bernardus, serm. II. de verbis Isaïæ, increpat carnem, quod remurmuret si castigetur, cum ejus maxime intersit; siquidem postea adeo fulgebit una cum anima: nec invidendum iis, qui corpus hic splendide vestiunt, cum ibi justis longe splendidius vestiendi sint. Brennus dux Gallos ducens in Græciam, cum Delphis aureas statuas conspexisset (quas tamen non ex solido auro, sed ex ferro, auro leviter asperso factas esse intellexit) suis ducibus renuntiavit, et per illos militibus, incomparabilis pretii statuas ex solido auro fusas esse in civitate; sicque ad oppugnandum fortiter civitatem spe ingentium thesaurorum eos animavit, auct. Polynæo, lib. VII. Nobis tres primarii apostoli Petrus, Jacobus et Joannes renuntiant se vidisse suis oculis Christum cum Moyse et Elia, omnes in majestate plusquam regia, quibus nos etiam similes fieri possimus, si pugnare modo velimus. Quid igitur dubitabimus viriliter certare ut eis assimilermur, et his spoliis ditemur, solido auro refertissimis? Isaïas accepturus arduam et odiosam a Deo commissionem ad redarguendos Judæos, imo et denuntiandum eorum exterminium, ex qua sibi extrema quæque patienda esse facile poterat intelligere: ubi ad hoc prius mira illa divinæ majestatis visione confortatus est, jam non difficulter commissionem illam in se suscepit, quinimo seipsum obtulit: *Ecce ego, mitte me*, Isa. VI. Ivit, et quod jussus est, prædicavit, ac pro mercede a Judæis serra lignea dissectus fortiter occubuit. Quid ergo non faciat, non patiat Christianus spectata jam corona, quam in cœlo obtinebit?

III. Videmus omnia regna mundi et gloriam eorum, hoc est, schema aliquod mundanæ felicitatis. Auditur enim vox Patris: Filius apparet gloriosus, adsunt boni amici: obumbrat triclinium nubes lucida, velut auræa et peristromata: lætantur spectatores, et exclamat unus quasi jam falerno ebrius: *Bonum est nos hic esse*. Quis non dicat in eo monte celebrari convivium Assueri omnibus deliciis refertum? Vel id, de quo Isaïas, cap. XXV. ait: *Faciet Dominus in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiarum, etc?* Et

tamen hæc tanta lætitia brevissime duravit, et repente evanuit. Visum est quidem Petro hoc spectaculum tam jucundum, ut omnium oblitus, illic perpetuo manere vellet, ipso quoque cælo neglecto; erravit tamen plurimum, *nesciens quid diceret*. Tametsi enim jucundissimum spectaculum erat, supra omnes mundi delicias, fluxum tamen et terrenum erat, adeoque nihil prorsus respectu cælestis gloriæ, sed terrenæ beatitudini similis. Nam primo mixtum fuit mœrori, quia in eo fit sermo de morte Christi. Atqui mortis memoria omnia gaudia turbat, ut patet in convivio Balthasaris, Daniel. V. in gaudio Achabi, quando descendit in vineam Naboth, ut eam possideret, et pro suis deliciis exornaret; audiens enim in via sententiam mortis in se latam, mox re infecta tristis domum rediit, et sacco se operuit, III. Reg. XXI.

Secundo, breve fuit, et repente disparuit: ita omnis mundi gloria et lætitia, quemadmodum etiam nupera transfiguratio bacchanalistarum post triduum evanuit. Notus est Sardanapali, Assyriorum regis, luxus et libido, hic tamen quod in vita male docuit, in morte dedocuit; siquidem in ejus monumento statua quædam consertis digitis sonum editura videbatur, teste Athenæo, lib. XIV. Strabone, lib. XIV. Quo symbolo aiunt nihil aliud significatum, quam humana omnia esse id, quod Gregorius Nazianz. in odis ait: *Strepitum manus plaudentis*. Sic nimirum perit memoria eorum cum sonitu (Psalmo IX.) qui mundo servierunt. Dicant Bacchi socii quid jam supersit ipsis de gaudiis suis, conviviis, stultitiis? Non plus quam strepitus unus.

Tertio, sublato spectaculo glorioso, Moysæ atque Elia in majestate visis, nube insuper pellucida, remansit solus Jesus: *Levantes enim oculos neminem viderunt discipuli nisi solum Jesum*, ait Matthæus. Ita mundus deserit suos demum, quos ad tempus coluit; cum scilicet gloria illorum desinit, veluti in morte, exilio, adversa fortuna, etc. Apparuit hoc inter alios, etiam in prorege Indiæ (superiore sæculo, anno 1569.) Francisco Continio, comite de Redondo qui elatus ad sepulcrum eum magno comitatu, et jam ad sepulcrum depositus, dum interim Jo. Mendoza, præsens funeri, successor ejus declaratur, repente versa populi gratulatione ad novum proregem, deseritur ab omnibus: nec remansit ad sepulcrum, nisi vile mancipium, quod eum inhumaret, Fr. Sacchinus, in Lainio, l. II. n. LXIX.

Et tamen miseri et ebrii mortales cupiunt in hoc mundi tam exiguo spectaculo perpetuo manere, et quasi cum Petro exclamant: *Bonum est nos hic esse*. Vident Ruben et Gad bona pascua

eis Jordanem, pro jumentis et pecoribus suis, et renuntiant possessioni suæ, quam obtinere poterant in terra promissa, jure merito propter hoc increpati a Moysæ, Num. XXI. Vident etiam filii hujus sæculi bona quædam pascua, pro jumento corporis sui ac suorum; quibus illecti valedicunt portioni suæ, in cælo possidendæ, miseri et deplorandi. Fuit hæc transfiguratio unus tantum prægustus cælestis beatitudinis, et haustus quidam illius ambrosiæ, qua in cælo fruuntur beati sine fine. Miseri peccatores unicum talem haustum nectaris terreni præferunt oceano et torrenti voluptatis æternæ.

IV. Videmus usque in vallem Josaphat, et ibi specimen aliquod futuræ resurrectionis, teste divo Gregorio, lib. XXXII. moral. cap. VII. *In transfiguratione quid aliud, quam resurrectionis ultimæ gloria nuntiatur?* inquit. Nam in transfiguratione primo, separatio discipulorum facta est, tres assumpti a Christo in montem, reliqui novem inferius relictis sunt: sic electi rapiuntur obviam Christo in aera: reliqui et quidem longe majore numero relinquuntur in terra; quia hi terram, illi cælum dilexerunt.

Secundo, discipuli postquam e somno evigilarunt, viderunt majestatem Christi in nube, inter Moysen, et Eliam, uti Lucas, c. IX. habet: sic postquam omnes mortales obdormierint, tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli cum majestate inter sanctos et angelos, quo modo etiam virgines illæ decem, postquam dormierunt omnes, repente excitatæ sponsum audierunt adventare.

Tertio, in transfiguratione Christus alteram speciem induit, gloriosam scilicet, et resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta ejus sicut nix: ita in resurrectione formam judicis induet severam: assumet faciem solis instar omnia perluentem, omnia pervidentem: prodibit niveo cum candore apostolorum et aliorum, qui proxime ei adhærebunt, et cum eo simul judicabunt, h. e. approbabunt ejus judicium. Sol oculo sano gratus, affecto molestus: ita Christus judex bonis optatus, malis infestus erit.

Quarto, in transfiguratione Moyses et Elias loquebantur de morte Christi; Petrus autem exclamabat: *Bonum est nos hic esse*. Ita in die judicii repræsentabitur impiis crux Christi, et beneficium redemptionis ad eorum confusionem: electi autem sibi gratulabuntur: *Bonum est nos hic esse*, præ gaudio exclamabunt.

Quinto, in transfiguratione Pater intonuit: *Hic est Filius meus dilectus*: in die judicii intonabit Christus super electos primo: *Venite benedicti*; super reprobos: *Ite maledicti*. Jam si disci-

puli ad vocem Patris territi corruerunt in facies suas, quomodo stabunt ibi peccatores? *Leo rugiet quis non pavebit?* ait Amos, cap. III.

Sexto, in transfiguratione Christus inter Moysen virum mitissimum, et Eliam virum zelo justitiæ ardentissimum, qui impios gladio et igne perdidit, apparuit: in judicio Christus ex una parte se mitissimum exhibebit electis suis igneum vero et terribilem præscitis.

Quando igitur hæc tam mira tamque longe posita spectavimus in hoc monte, non sit nobis satis semel eum ascendisse, quin potius sæpissime eo conscendamus pia meditatione: videamus gloriam et divitias cælestis nostri ducis, necnon etiam nostras in cælo repositas: consideremus vanitatem mundanæ felicitatis: denique illum totius mundi mirabilem conventum in valle Josaphat. Speculemur ex hoc monte, quæ ibi nos expectet domus, quæ regio, qui concives, quod sæculum, quæ æternitas: in hac contemplatione moriamur cum Moysæ, ut discamus mori, et transire ex hac miseria ad beatam illam vitam.

CONCIO IV.

QUARE CHRISTUS IN PASSIONE SUA FECERIT EXCESSUM.

I. Excessit ut ostenderet, quantum malum sit peccatum. — II. Ut ostenderet nobis amorem suum. — III. Ut excessum nostros malos suo bono compensaret. — IV. Ut defectus nostros suis excessibus compensaret.

THEMA.

Apparuerunt eis Moyses et Elias cum eo loquentes.
Matth. XVII.

Quid cum Christo transfigurato locuti sint Moyses et Elias, exponit S. Lucas iis verbis: *Dicebant excessum, quem completurus erat in Jerusalem*. Quis hic excessus? Utique ejus passio completa in Jerusalem. Ea vero *excessus* ab interprete nostro merito appellatur, quia in ea Christus satisfaciendi modum pro peccatis nostris magnopere excessit. Quia enim nos una sanguinis gutta, imo una oratione, velut opere infiniti pretii (loquendo absolute) redimere potuisset: ecce quid non fecit? Effudit omnem sanguinem, passus est in omnibus membris et animæ viribus, passus est omnis fere generis cruciatus, passus est sine omni consolatione omnis generis contumelias; dedit quidquid habuit, usque ad nuditatem. Ad hæc in particulari ubique excessum passus est. In monte Oliveti, dum fustibus et armis velut latro caperetur et vinciretur, nonne excessus fuit? Dum ultra statutum verberum numerum flagellis

cæsus est, nonne excessus fuit? Dum homicidæ Barabbæ posthabere, dum spinis coronaretur, nonne excessus fuit? Dum supra vires trunco crucis oneraretur, ut sæpius corrueret, et propterea crux in alterius dorsum transferri deberet, nonne excessus fuit? Dum in crucem actus etiam sannis acerbissimis in summa afflictione pungeretur, nonne excessus fuit? Dum post mortem etiam lancea vulneratur, quis non excessum dicat? Igitur videndum cur sic excedere voluerit.

I. Excessit, ut ostenderet nobis quantum malum sit peccatum. Tametsi enim una sanguinis gutta sufficisset ad totum mundum, imo plures mundos redimendos propter infinitatem pretii oblatis, et personæ offerentis; quia tamen plebs rudis infinitatem hanc non capit aut expendit, inde parvi aestimassent unius guttæ sanguinæ effusionem, ac consequenter peccati gravitatem; velut si una simplici herba curaretur periculosus morbus, non tam efficacæ herbæ, quam morbi levitati cura adscriberetur a vulgo. Quare voluit Christus tale tamquam copiosum pretium dare, omnemque adeo sanguinem effundere, omnis generis tormenta in omnibus viribus animæ et corporis perferre, ut jam omnes videant ac palpent, quantum malum sit peccatum, quod tanto pretio redimi debuerit, quamque periculosus fuerit noster morbus, cui tollendo tanta phlebotomia adhibita est. Dicite enim quæso: Si quis vestrum in civitatem regiam veniret, et videret in foro civitatis theatrum tragicum erectum, totamque civitatem in luctu, et causam inquirens audiret, quemdam ex aula regis famulum deliquisse in regem, ideoque in vincula conjectum, ut supplicio plecteretur: filium pro regis unicum et dilectissimum, quia famulum diligebat, carcerem clam intrasse, commutatisque cum famulo vestibus, eum dimisisse, ipsum vero ejus loco in carcere mansisse: propter istud factum regem filio iratum, velle eum hodie supplicio afficere, nec uno sed variis tormentis enecare. Videret postea produci filium, primo alapis cædi, dirissime dein flagellari ad sanguinem usque toto corpore profluentem, pro regia corona spinea redimiri, cum latronibus duci, et cruci affigi, donec ibi expiret summis in doloribus, insuper post mortem ejus lancea eum configi, quod quæso diceret spectator? Quod est illud facinus, diceret, quod in regem admisit famulus? Quantum scelus esse debuit? Deinde, si hoc ita plexum est in filio, qui facinus non patravit, nonne multo atrocius sævisset in famulum, si is e carcere emissus non esset? Aer in passione Domini obscuratur, elementa dolent, terra concutitur, cur? Homines sunt, qui in Deum peccarant, ideo

constricti erant et servati ad supplicium. Sed Dei Filius amans homines, eorum reatum in se suscepit; unde factum, ut pater in filium adeo servaret, tot variis tormen'tis. Quantum putatis nunc fuisse scelus hominum? Multum fuisset, si Pater Filium a conspectu suo removisset, uti relegavit Absalonem David, quod is fratrem occidisset. Sed tamen peccati gravitatem pauci ex hoc agnovissent. Jam ergo dum filius unicus et dilectissimus tot pœnis affectus est ob alienum illud peccatum: quantum putatis illud fuisse? Et si homo ipse plecti debuisset, nonne singuli peccatores, si clementissime cum eis procederetur, ob singula peccata lethalia, ita mulctari debuissent, sicut Christus est mulctatus? Si enim in viridi ligno et pretioso hoc factum, quid fiet in arido et inutili? Cogitet ergo quisvis peccator se, nisi Christus pro eo passus esset, ita cruciandum fuisse ad minimum, sicut Christus cruciatus fuit, et quidem sine fine.

II. Ut indicaret nobis, quanti nos æstimavit atque amarit, qui non contentus justum dare pretium, etiam superabundans pro nobis exhibere voluit: quomodo pia mater ut filium, quem amat, seductum et captivum, a supplicio redimat; non solum cimelia sua vendit, sed vestes etiam de collo detrahit, et suppellectilem vendit. Quod si dives quis mercator captivum a Turca redimeret, data omni sua substantia; quis amorem ejus satis prædicare posset? Pulcherrimum ejus rei exemplum habemus in S. Remberto episcopo Bremensi, apud Sur. 4. febr. Qui cum venisset aliquando ad partes Sclavorum in Sleswicum, ubi recens conversam habebat Ecclesiam: « Vedit multitudinem captivorum in catenis captivam teneri, inter quas virgo quædam Deo sacra: ut eminus illum conspexit, tam genu flectendo, quam caput crebro inclinando; tum honorem illi exhibere, tum ejus misericordiam pro sui liberatione implorare videbatur; atque ut ipsam intelligeret esse christianam, sublata altius voce cepit cantare voces. Tum episcopus miseratione commotus, cum lacrymis rogabat Deum, ut ipsi opitularetur: ad cujus preces mox dirupta est catena, qua ad collum vincata tenebatur: ne tamen posset effugere, facile impediabant eam genibus illi, inter quorum manus habebatur. At episcopus pro ejus receptione anxius detinentibus eam paganis, complura diversi generis prætia pro illa obtulit: verum nullam accipiebant conditionem, nisi eam solam, ut equum suum, quo ipse sedere consueverat, ipsis daret. Quod ille vire pius misericors non detrectans, et repente de equo desiliens, totum illum cum omnibus ad eum pertinentibus

pro captiva dedit, redemptamque libertate donavit; potestatem illi faciens, quo vellet, abeundi. » Simillimum quid Christus egit. Captivum fuit humanum genus, quod amare cepit Christus, quia saltem prævidit futuros ex illo innumeros, qui posterioribus sæculis laudes ejus celebraturi et gratias acturi essent: itaque nihil non obtulit pretii pro illis, orationes, jejunia, cruciatus innumeros, denique cum justissima Dei vindicta contenta esse nollet, nisi equum, id est, corpus et vitam pro iis daret, libens ac volens dedit juxta id Isa. L. *Corpus meum dedi percutientibus*: et Isa. LIII. *Si posuerit pro peccato animam suam*: sicque eos in libertatem vindicavit. Videte nunc Christiani quomodo amarit vos. Judæi, qui suscitationi Lazari aderant, cum viderunt Christum plorantem ejus mortem, dicebant: *Ecce quomodo amabat eum!* Nos cum audimus eum amore nostri sanguinem fudisse, nonne potiore jure dicemus: *Ecce quomodo amabat nos!*

III. Ut excessus nostros malos, quos in dies committimus, suo bono compensare excessu. Si enim: *Pro mensura peccati erit et plagarum modus*, Deut. XV. pro excessu peccatorum faciendus erat etiam excessus pœnarum. Interrogate magistratum civilem, annon pro enormibus sceleribus etiam enormia supplicia rependat: quo modo Amam pessimus regni hostis in altiore longè furcam suspensus est quam alii. Quia ergo venerat Christus satisfacere pro enormitate excessuum nostrorum, quid mirum, si in supplicio peccati sustinere excessum voluit? Dux Henricus Brunswicensis cum audisset quod in memorabili illo prælio inter Mauritium Saxonem electorem, et Albertum Brandeburgicum, anno 1543. habito, filius ejus natu minor occubisset, nihil commotus dixit: Sic oportet juvenum ora purgare. At ubi dictum fuit, quod etiam alter ejus filius natu major, serius ac severus magnæque spei juvenis, in campo interfectus repertus esset, sublacrymans dixit: Hoc nimium est, Zeil. in histor. frag. VIII. Nihil communius hominibus, quam peccando pugnare cum Deo. Tolerat is plerumque communes hominum lapsus, qui aut ex infirmitate, aut ignorantia contingunt: memor fragilitatis nostræ, juxta id Psalmi CII. *Miseratus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit fragmentum nostrum*. At vero quam plurimi nimium quantum excedunt limites omnes ex mera malitia peccantes! Grave quidem, sed modo aliquo condonandum esset, superbe et ultra facultatem et statum se vestire; sed insuper novas quotidie vestium insolentias excogitare: hoc nimium, et excessus est. Ideo Christus non solum ludicra in

purpura derideri voluit, sed etiam novo ludibrio a diabolo excogitato, gestare spineam coronam. Satis superbæ esset corpus novo in dies luxu onerare et ornare; sed ita etiam vestire, ut ejus nuditas appareat, id profecto nimium est. Ideo Christus non solum in veste alba velut stultus illudi et in ficta purpura voluit, sed etiam nudari et nudus in crucem affigi. Satis avaritiæ foret pauperibus nihil dare; sed probra loco eleemosynæ in eos jacere, id nimium est; ideo Christus non solum sperni et repudiari a Judæis voluit, sed etiam illudi. Satis avaritiæ foret, pauperes et pupillos spoliare; sed insuper spolia illa luxu et aleis perdere, id sane nimium est. Ideo Christus non solum vestibus spoliari voluit; sed sustinere insuper, ut pro iis luderetur in conspectu ejus. Satis libidinis foret scortari et adulterari; sed vero contra naturam peccare, et incestu admittere, prohi'd nimium est, ideo Christus non solum naturali modo per flagella sanguinem suum fundere voluit, sed etiam contra naturam sanguinem sudare. Sat libidinis foret carnem a lascivia non frænare; at vero etiam irritare cibo, potu, medicamentis, aliisque illecebris, id sane nimium est; ideo Christus non solum decreta sibi a Pilato supplicia ferre voluit: sed etiam non decreta, et mera militum libidine, vel Judæorum instigatione sibi inflata. Satis gulæ foret inebriari usque ad os; sed insuper vomere ut rursus inebrieris, nonne nimium est? Ideo Christus non solum ferre voluit sitim, sed etiam aceto, quod sitim auget, potari. Satis gulæ foret, non jejunare in quadragesima, cum possis; at vero etiam carnes vorare, eum non indigeas, nonne nimium est? Ideo Christus non solum siti cruciatus est, sed etiam felle potatus. Satis insanie foret per sacramenta execrari; at vero excogitare diras et inauditas sacramentorum execrationes, nonne nimium est? Ideo Christus non solum contumelias, sed etiam beneficiorum suorum suorum exprobra-tiones debuit audire. Satis furie esset, probris, contumeliis, sannis alios excipere; sed insuper gladiis et sclopiis petere, id nimium est; ideo Christus non tantum probris affici in cruce, sed etiam elavis et lancea transfigi voluit. Hinc jure Christus queritur Isa. XL. *Præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis*.

IV. Ut in altero extremo defectus nostros nimio suo excessu satisfacere compensaret. Plurimi certe sunt, qui etiam res parvas difficulter Deo dant, et prius examinant ac disputant, utrum dare oporteat; uti mulier illa Samaritana, quæ petenti haustum aquæ Christo non dedit, sed cum eo potius contendit; quod ipsi velut Judæo non liceret ab ea petere haustum, utpote a Samaritana, quæ

gens Judæis exosa esset: cum tamen debuisset sibi potius gratulari, quod homo Judæus eam non aversaretur, ipsaque nulla lege prohiberetur communicare cum Judæis. Hujus ergo exemplo plurimi quæerunt effugia vana ut Deo parum aut nihil dent: pauperes examinant, nec solum inanes dimittunt, sed etiam objurgant velut ignavos, improbos, vagos; nimis parum hoc est. Quotidie comedere, et vix mensæ micæ pauperibus servare; nimis parum est. Tota septimana in quadragesima cum prandio cœnare, solo die Veneris cœna abstinere; nimis parum est. Toto anno negotiis sæculi occupari, et semel tantum in paschate cum Deo versari et communicare; nimis parum est. Jejunii diebus a carnibus tantum abstinere, cum non sint labores, nec invalitudo; nimis parum est. Integrum peccatorum plaustrum afferre ad confessionem, et non nisi modicam admittere pœnitentiam velle; certe nimis parum est. In quadragesima non sæpius frequentare templum, et audire Dei verbum, quam diebus festivis; nimis parum est.

Nimis parum rependit servatori suo remigi Alphonsus II. rex Neapolitanus, qui in mare e navicula lapsus, et ejus opera liberatus, non plus ei meriti gratia, quam duodecim uncias, h. e. sexdecim florenos annuos ex ærario suo persolvere jussit, auct. Chav. de prud. l. IV. c. IV. Nimis parum id erat pro tanto beneficio servatæ vitæ. Cogitemus jam quid præstiterit nobis Christus. Prolapsi eramus e navicula gratiæ divinæ in mare perditionis, utique mergendi, nisi Dei Filius de celo in hunc mundum, nudus et pauper se dirisisset, et ut nos eriperet, nobis quasi adnatando vitam servasset. Quid tanto liberatori dignum rependemus? Si nos ipsos millies demus, parum aut nihil erit. Quare si in piis operibus tam parci erga ipsum sumus, id vero nimis parum est.

Hoc expendentis primi illi sancti Christiani, quidquid pro Deo agerent, minus esse putabant. Martyres non unum, sed varia tormenta sustinere gestiebant: anachoretæ totam vitam in eremis et miseris, vigiliis et jejniis, orationibus et mortificationibus consumpserunt: monachi et moniales in monasteria velut in perpetuos carceres sese incluserunt: episcopi et confessores in lucrandis et curandis animabus diu noctuque desudarunt: cæteri sub Christi jugo strenuissime militarunt. Cesset igitur jam querela, quasi nimis multa exigat a nobis Christus et Ecclesia, quasi nimis multa patiamur. Si enim quotidie pro eo moriamur, qui nos adeo amavit, nihil condignum reddemus.